

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор _____ доц.Самойленко О.Г.

“ 22” лютого 2018р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ПЕДАГОГІКИ,
МЕТОДИК ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 013 Початкова освіта**

на основі першого (бакалаврського) рівня

Форма навчання денна, заочна

НІЖИН - 2018

Укладачі програми:

Є.І. Коваленко– кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки;
Л.О.Дубровська– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки.

Програма вступного фахового випробування з педагогіки, методик початкової освіти для здобуття другого (магістерського) рівня на основі першого(бакалаврського) рівня з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 6 від “24” січня 2018 р.

Схвалено та рекомендовано Вченою радою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

«___» _____ 2018 року, протокол №

**ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ПЕДАГОГІКИ,
МЕТОДИК ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: письмове опитування.**

СТРУКТУРА ТА ЗРАЗОК БЛЕТУ

**Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
БЛЕТ № 1**

**фахового вступного вступного випробування
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
на спеціальність 013 «Початкова освіта»
для здобуття ступеня магістра
Форма навчання: денна**

1. Формування у молодших школярів уміння вчитися.
2. Лексикологія як розділ мовознавства. Методика вивчення елементів лексикології в початковій школі.
3. Куточок живої природи. Дидактичні вимоги до його організації й обладнання.

**Голова предметної комісії проф. Коваленко Є.І.
Голова приймальної комісії**

**Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
БЛЕТ № 1**

**фахового вступного вступного випробування
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
на спеціальність 013 «Початкова освіта»
для здобуття ступеня магістра
Форма навчання: заочна**

1. Загальна характеристика основних граматичних понять в курсі «Сучасна українська літературна мова».
2. Екологічна освіта молодших школярів засобами навчальних предметів.
3. Ділення багатоцифрового числа на двоцифрове (загальний випадок; випадки ділення, коли частка містить нуль).

**Голова предметної комісії проф. Коваленко Є.І.
Голова приймальної комісії**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахових вступних випробувань має на меті зорієнтувати абітурієнтів у структурі та змісті педагогіки та фахових методик (методика української мови, «Методика навчання освітньої галузі «Математика», «Методика навчання освітньої галузі «Природознавство») для підготовки їх до складання вступних іспитів на освітній рівень «Магістр» за спеціальністю «Початкова освіта», дати методичні рекомендації щодо вивчення важливих тем дисциплін, використання літературних джерел, допомогти у підготовці до екзамену.

Програма містить тематику важливих тем із зазначених вище предметів, їх зміст, список основної та додаткової літератури. Перелік дисциплін, з яких формується програма фахового вступного випробування, визначається галузевим стандартом і навчальним планом відповідного напрямку підготовки. Для вступу на здобуття ступеня вищої освіти магістра на основі здобутого ступеня вищої освіти бакалавр абітурієнт складає комплексний екзамен, який об'єднує такі навчальні дисципліни: педагогіка, методика навчання освітньої галузі «Математика», методика навчання освітньої галузі «Мови і літератури», методика навчання освітньої галузі «Природознавство». Вступне фахове випробування містить комплекс кваліфікаційних завдань, які дозволяють виявити рівень підготовки, ступінь оволодіння професійними знаннями та вміннями для виконання виробничих функцій, зазначених в освітньо-кваліфікаційній характеристиці ступеня вищої освіти бакалавр.

Мета фахового випробування – визначити глибину знань з педагогічних і методичних дисциплін, професійні вміння та навички в обсязі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Метою іспиту є виявлення знань з основ методології *педагогіки*, а саме: основні положення закону України «Про освіту», Національної доктрини розвитку освіти в Україні, Державного стандарту початкової загальної освіти; оволодіння основними педагогічними категоріями, закономірностями та принципами, методами і прийомами навчання та виховання молодших школярів, основними формами організації навчально-виховного процесу в сучасній початковій школі; знання критеріїв оцінювання навчальних досягнень та ін.

Зміст програми з *методики навчання української мови* передбачає володіння абітурієнтами важливими питаннями курсу методики викладання рідної мови у початкових класах і як вони вміють застосовувати набуті знання у практичній роботі.

Зміст програми з *методики навчання освітньої галузі «Математика»* передбачає володіння абітурієнтами системою знань у галузі математики, розуміння математичних основ початкового курсу математики, знати зміст початкової математичної освіти, вимоги до рівня математичної підготовки молодших школярів відповідно до освітнього стандарту, програм і підручників із математики для молодших школярів, володіти основними методами і прийомами навчання молодших школярів математичному змісту.

Зміст програми з *методики навчання освітньої галузі «Природознавство»* базується на основних поняттях дисциплін природничого циклу і передбачає виявлення у студентів уміння свідомо і творчо підходити до формування навчально-виховних та розвивальних цілей, відбору змісту, форм, методів та засобів вивчення довкілля з дітьми молодшого шкільного віку.

ЗМІСТ ТЕОРЕТИЧНОГО КУРСУ ПРОГРАМИ

Розділ 1. Педагогіка. Теорія навчання та учіння

Загальні основи педагогіки. Педагог – професія та особистість. Педагогіка як наука. Становлення і розвиток педагогіки. Я.А.Коменський – засновник педагогічної науки. Система освіти і виховання в Україні. Методи науково-педагогічного дослідження. Мета і завдання виховання в педагогіці.

Розвиток і формування особистості. Загальні закономірності розвитку. Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості. Педагогічний процес: структура, головні компоненти, закономірності та принципи.

Дидактика. Дидактика як галузь педагогіки. Навчання як складова педагогічного процесу. Етапи та рівні процесу засвоєння знань. Стилi навчання. Види (типи) навчання: історія і сучасність. Зміст освіти в його науково-педагогічній основі. Аналіз навчальних програм, планів, підручників та посібників для початкової школи. Закономірності навчання. Принципи та правила навчання. Шляхи реалізації принципів навчання.

Методи навчання. Основні класифікації, сутність та зміст. Інтерактивні методи навчання. Засоби навчання. Форми організації навчальної діяльності учнів. Тенденції розвитку форм навчання. Класно-урочна система навчання, її розвиток і шляхи удосконалення. Урок як основна форма організації навчання. Типи і структура уроків. Нетрадиційні форми організації навчання. Підготовка вчителя до уроку. Самоаналіз уроку. Структура аналізу уроку. Допоміжні форми організації навчального процесу. Контроль – складова навчально-виховного процесу в школі. Види контролю. Критерії та норми оцінювання навчальних досягнень учнів. Основи діагностики та корекційно-розвивальна робота в педагогічній діяльності.

Теорія виховання. Процес виховання. Зміст процесу виховання. Основні напрямки змісту виховання. Закономірності виховання. Принципи виховання у концепціях національного та громадянського виховання.

Методи і прийоми виховання. Методи організації виховного впливу на розвиток особистості. Методи організації виховної діяльності школярів. Методи стимулювання та регулювання діяльності поведінки учнів. Самовиховання та перевиховання. Організаційні форми виховної роботи. Виховна функція колективу. Види колективів. Педагогічна теорія А.С.Макаренка про колектив, закони розвитку колективу. Виховна робота класного керівника. Робота класовода в організації та проведенні позакласної виховної роботи. Форми і методи роботи вчителя з батьками учнів. Чинники ефективності взаємодії вчителя з батьками учнів. Позашкільні заклади та громадські дитячі організації в системі освіти і виховання. Сімейне виховання в народній педагогіці та етнопедагогіці. Взаємодія школи та сім'ї у вихованні дітей та молоді.

Основи школознавства. Наукові основи управління загальноосвітнім навчальним закладом. Структура органів управління освітою. Внутрішкільне керівництво. Методична робота в школі. Внутрішкільний контроль. Передовий педагогічний досвід. Педагогі-

новатори в історії вітчизняної та зарубіжної педагогіки. Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності. Наукова організація праці в школі.

Питання

1. Види контролю, їх дидактичні функції.
2. Способи мотивації навчальної діяльності на різних етапах уроку засвоєння знань.
3. Процес навчання в початковій школі як система.
4. Методи навчання для розвитку в учнів наочно-образного мислення.
5. Умови успішної роботи вчителя з батьками учнів.
6. Закономірності і принципи виховання.
7. Формування учнівського колективу та його вплив на особистість молодшого школяра.
8. Умови оптимального вибору й ефективного застосування методів виховання.
9. Особливості змісту виховання молодших школярів.
10. Зміст і форми роботи класовода-вихователя.
11. Основні види роботи з використання народознавчого матеріалу в початковій школі.
12. Статеве виховання учнів початкової школи.
13. Зміст та основні напрями позакласної роботи з молодшими школярами.
14. Способи диференціації навчальних завдань у процесі організації навчальної роботи учнів.
15. Гра як метод виховання.
16. Формування у молодших школярів уміння вчитися.
17. Формування у молодших школярів уміння працювати з підручником.
18. Екологічна освіта молодших школярів засобами навчальних предметів.
19. Способи педагогічної підтримки молодших школярів, які мають труднощі в навчанні.
20. Моніторинг якості навчальних досягнень молодших школярів.

Література:

1. Байбара Т.Н. Методика навчання природознавства в початкових класах: навчальний посібник. – К.: веселка, 1998. – 338с.
2. Байбара Т.Н. Природознавство в 4 класі: Посібник для вчителя. – К.: Освіта, 2001. – 224с.
3. Богданович М.В. Методика викладання математики в початкових класах. – Тернопіль: Богдан, 2001. – 368с.
4. Богданович М.В., Козак М.В., Король Я.А. Методика викладання математики в початкових класах: Навч. посіб. – 3-є вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Навчальна книга.–Богдан, 2006.–336с.
5. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
6. Коваль Г.П., Іванова Л.І., Суржук Т.Б. Методика читання: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 208 с.
7. Кузьмінський А., Омеляненко В. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання, 2007. – 418 с.
8. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М.С.Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2011.–364с.
9. Мойсеюк Н. Педагогіка: Навч. посібник. – К., 2007. – 656 с.
10. Практикум з методики навчання української мови / Колектив авторів за редакцією М.Пентилюк: С.Караман, О.Караман, О.Горошкіна, А.Нікітіна, І.Гайдаєнко та інші. – К.: Ленвіт, 2003. – 302с.
11. Русова С. Нова школа. Вибр. пед. твори – К. – 1996;
12. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. – К. – 1998;

13. Савченко О.Я. Методика читання у початкових класах: Посіб для вчителя. – К.: Освіта, 2007.– 334с.
14. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка: Навч. посібник. – К.: ІСДО, 1996. – 288с.
15. Сухомлинський В.О. Сто порад вчителю. К. – 1984;
16. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.

Розділ 2. Методика викладання української мови

Предмет і завдання курсу „Методика викладання української мови в початкових класах”. Зв’язок методики викладання української мови з іншими науками.

Основні періоди та етапи навчання грамоти за звуковим аналітико-синтетичним методом. Добукварний період, завдання, зміст, структура і методика уроків мови. Букварний період, значення і завдання. Структура і методика уроків читання і письма. Післябукварний період.

Методика словникової роботи. Види словникових та словниково-логічних вправ, їх значення. Прийоми розкриття лексичного значення слова, виразів.

Завдання уроків класного читання. Наукові основи методики читання в початкових класах.

Якості та види читання. Види читання (голосне, мовчазне), їх значення. Основні етапи розвитку навичок голосного і мовчазного читання молодших школярів. Якості повноцінного читання (правильність, свідомість, швидкість, виразність), шляхи їх розвитку і удосконалення.

Швидкість (темп) читання. Програмні вимоги до темпу читання. Умови розвитку оптимального темпу читання 1-4 класах.

Правильність читання. Вимоги до правильного читання. Типові помилки під час читання, причини їх появи.

Методика роботи над вироблення навичок виразного читання тексту. Вимоги до виразного читання.

Типи уроків класного читання. Урок узагальнення знань з читання, його завдання і методика проведення.

Основні етапи роботи над художнім твором, їх завдання. Первинний синтез – аналіз – вторинний синтез.

Особливості вивчення творів різних жанрів (оповідання, казка, байка, вірш, науково-пізнавальна стаття).

Завдання і організація позакласного читання в початкових класах. Три етапи формування читацької самостійності школярів. Структура і методика уроків позакласного читання.

Сучасні методи та прийоми вивчення мови в початкових класах. Класифікація методів викладання мови. Поєднання методів, прийомів навчання для забезпечення різноманітної аналітико-синтетичної діяльності учнів.

Типи, структура і методика уроків мови в початкових класах. Сучасні вимоги до уроків мови.

Методика вивчення орфографії. Сучасні погляди на процес оволодіння орфографічними навичками. Опора методики навчання орфографії на принципи українського правопису. Методика опрацювання орфографічних правил.

Види орфографічних вправ, їх значення у формуванні правописних навичок школярів. Навчальні диктанти, їх види. Методика проведення різних видів диктантів.

Основні типи орфографічних помилок учнів на різних етапах навчання. Причини помилок. Способи їх попередження. Індивідуальний підхід до дітей при навчанні

орфографії.

Переказ у системі роботи з розвитку зв'язного мовлення. Класифікація переказів за дидактичною метою, типом мовлення, докладністю передачі змісту. Методика підготовки до переказу (усного, писемного).

Методика опрацювання творів у початкових класах. Їх класифікація. Підготовча робота до написання творів.

Питання

1. Рівні мовної системи та їх характеристика. Методи навчання мови в початковій школі.
2. Дидактичні засоби навчання української мови в початковій школі.
3. Голосні звуки, їх класифікація. Вивчення теми «Голосні звуки і позначення їх буквами».
4. Приголосні звуки, їх класифікація. Ознайомлення з особливостями приголосних звуків у початковій школі.
5. Нестандартні уроки української мови в початковій школі.
6. Інтерактивні технології навчання у початкових класах, їх використання на уроках української мови.
7. Поняття про текст, основні ознаки тексту. Робота над текстом у початковій школі.
8. Загальна характеристика словосполучень і простих речень. Методика роботи над словосполученням і реченням.
9. Лексикологія як розділ мовознавства. Методика вивчення елементів лексикології в початковій школі.
10. Основні граматичні категорії іменника та їх вивчення у початковій школі.
11. Загальна характеристика основних граматичних понять в курсі «Сучасна українська літературна мова». Методичні засади формування мовознавчих понять у початковій школі.
12. Основні граматичні категорії прикметника та їх вивчення у початкових класах.
13. Займенник як частина мови, методика його вивчення в початковій школі
14. Числівник як частина мови, методика ознайомлення з числівником в початковій школі.
15. Дієслово як частина мови, методика його вивчення в початковій школі.
16. Прислівник як частина мови. Методика вивчення прислівника в початковій школі.
17. Загальна характеристика службових слів, методика ознайомлення з ними в початковій школі.
18. Морфеміка і словотвір як розділи мови, вивчення понять із морфеміки і словотвору в початковій школі.
19. Орфографія як наука. Види правописних вправ.
20. Мова і мислення. Процес формування зв'язного висловлювання.
21. Морфемна будова слова. Методика вивчення морфемної будови слова в початковій школі.
22. Лексичне значення слова, типи лексичних значень. Прийоми розкриття лексичного значення слів у початковій школі.
23. Перекази в системі розвитку мовлення учнів. Види переказів і методика роботи над ними.
24. Методика роботи над усним і письмовим твором школі.
25. Основні етапи процесу роботи над художнім твором.
26. Методика роботи над ліричними творами.
27. Методика роботи над драматичними творами.
28. Методика роботи над епічними творами.
29. Особливості аналізу художнього тексту у початкових класах.
30. Інноваційні технології навчання читати в початковій школі.

Література

Основна:

1. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Наумчук М.М. Методика викладання української мови: Навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів. – Тернопіль: Астон, 2008. – 278 с.
2. Методика навчання української мови в початковій школі: навч. -метод. посіб. Для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М.С.Вашуленка. – К: Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
3. Сучасний урок української мови в початковій школі (методика і технологія навчання). Видання друге, доповнене. – Тернопіль: Астон, 2002. – 352с.
4. Українська мова з методикою навчання в початкових класах. Інтегрований курс / За ред. А.П.Каніщенко, Г.О.Ткачук. – К.: Промінь, 2003. – 232 с.

Додаткова:

1. Вашуленко М.С. Орфоепія і орфографія в 1-3 класах. – К.: Рад. школа, 1982.
2. Хорошковська О.Н. Розвиток мовлення молодших школярів. – К.: Рад. школа, 1985.
3. Олійник Г.А. Виразне читання в початкових класах. – К.: Рад. школа, 1979.
4. Тоцька Н.Г. Фонетика української мови та її вивчення в початкових класах. – К.: Рад. школа, 1976.
5. Типові програми 1-4 класів загальноосвітньої школи. – К., 2012.
6. Методичні рекомендації щодо усного і писемного мовлення молодших школярів / А.М. Заїка. – К.: Магістр – S. 2000. – 88 с.
7. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичні рекомендації / Авторський колектив: Бібік Н.М. (керівник), Савченко О.Я., Байбара Т.М., Вашуленко М.С. та ін. – К: Початкова школа, 2002. – 128 с.

Розділ 3. Методика навчання освітньої галузі «Математика»

Методика навчання математики в початкових класах як наука.

Завдання та зміст методики навчання математики в початкових класах. Зв'язок методики математики з іншими науками: педагогікою, психологією та систематичним курсом математики.

Початковий курс математики як навчальний предмет. Освітні, виховні та розвиваючі завдання з математики у початковій школі. Зміст курсу: арифметика цілих невід'ємних чисел, величини, алгебраїчний і геометричний матеріал, частини та дробі. Текстові задачі в початковому курсі математики. Побудова початкового курсу математики. Взаємозв'язок арифметичного, алгебраїчного та геометричного матеріалу.

Методи навчання математики у початкових класах. Використання різних методів у навчанні математики, використання ігор. Зв'язок методів навчання з цілями, змістом, засобами та організаційними формами навчання молодших школярів. Залежність вибору методів навчання від конкретної дидактичної мети, особливостей змісту навчального матеріалу, від засобів навчання, організаційних форм навчання математики молодших школярів, від вікових особливостей учнів.

Організація навчання математики у початкових класах. Урок математики та його особливості. Система уроків. Вимоги до сучасного уроку. Підготовка вчителя до уроку. Особливості проведення уроків математики з дітьми шестирічного віку. Використання ігрових форм. Позакласна та позаурочна робота з математики.

Засоби навчання з математики. Комплекс навчально-методичних посібників для вчителів та учнів, їх призначення. Стабільний підручник математики для початкових класів, особливості його змісту, побудови, оформлення.

Методика вивчення нумерації цілих невід'ємних чисел за концентрами. Перший десяток. Сотня. Тисяча. Багатоцифрові числа. Різноманітні методичні підходи до формування понять натурального числа та нуля. Методика вивчення арифметичних дій за концентрами. Перший десяток. Сотня. Тисяча. Багатоцифрові числа. Ознайомлення з діями додавання, віднімання, множення, ділення. Формування обчислювальних навичок. Вивчення таблиць додавання та множення та відповідних випадків віднімання та ділення.

Вивчення прийомів усних обчислень. Вивчення алгоритмів письмового додавання, віднімання, множення, ділення. Вивчення правил порядку дій.

Методика вивчення основних величин. Величини які вивчаються у курсі математики початкових класів: довжина, одиниці вимірювання довжини, площа, одиниці вимірювання площі, маса, одиниці вимірювання маси, ціна, вартість, час, одиниці вимірювання часу, швидкість та ін.

Методика вивчення алгебраїчного матеріалу. Методика вивчення числових виразів і виразів, що містять змінну (в тому числі і рівнянь). Методика вивчення нерівностей. Ознайомлення учнів з алгебраїчними способами розв'язування задач.

Методика вивчення геометричного матеріалу. Методика ознайомлення з геометричними фігурами (точкою, відрізком, прямою та ламаною лініями, багатокутником, квадратом, прямокутником, трикутником) та їхніми найпростішими властивостями. Найпростіші геометричні побудови, позначення фігур. Розвиток просторових уявлень. Розв'язування задач на розпізнання фігур, ділення фігур на частини та складання фігур із заданих частин. Розв'язування задач геометричного змісту, на обчислення периметру та площі геометричних фігур.

Методика навчання розв'язання текстових задач. Загальні питання методики роботи над задачами. Функції текстових задач у навчанні молодших школярів; система текстових задач у початковому курсі математики; загальні питання методики роботи над задачами. Методика навчання розв'язуванню простих та складених задач.

Питання

1. Алгоритми письмових арифметичних дій, їх теоретична основа.
2. Табличні випадки арифметичних дій.
3. Класифікація видів простих задач. Обґрунтування вибору дії при розв'язуванні цих задач.
4. Перша група простих задач, методика їх опрацювання. Навести приклад.
5. Друга група простих задач, методика їх опрацювання. Навести приклад.
6. Третя група простих задач, методика їх опрацювання. Навести приклад.
7. Ознайомлення із поняттям «складена задача». Основні види складених задач в 2 класі. Навести приклади задач, їх короткі записи.
8. Методика роботи над складеними задачами в 2 класі. Навести конкретні приклади розбору складеної задачі
9. Позатабличні випадки арифметичних дій, їх теоретична основа та прийоми обчислень.
10. Ступені роботи над текстовою задачею.
11. Засоби навчання математики в початковій школі.
12. Структура комбінованого уроку з математики.
13. Види творчих робіт над задачами.
14. Величини в курсі математики початкової школи, їх вимірювання.
15. Алгебраїчний матеріал у курсі математики початкової школи: числові вирази та нерівності.
16. Алгебраїчний матеріал у курсі математики початкової школи: буквені вирази та рівняння.
17. Алгебраїчний матеріал у курсі математики початкової школи: числові вирази та нерівності.
18. Усне додавання і віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток та в межах 1000.
19. Методика вивчення нумерації чисел у курсі початкової школи. Нумерація чисел першого та другого десятка.
20. Методика вивчення нумерації чисел у курсі початкової школи. Нумерація чисел «21-100».
21. Методика вивчення нумерації чисел у курсі початкової школи. Нумерація чисел у центрі «Тисяча».

22. Геометричний матеріал у курсі математики початкової школи. Ознайомлення з кругом і багатокутником.
23. Позакласна робота з математики в початковій школі.
24. Геометричний матеріал у курсі математики початкової школи. Формування уявлень про лінії та відрізки.
25. Методика вивчення геометричних величин у початковій школі. Довжина відрізка.
26. Методика вивчення геометричних величин у початковій школі. Площа.
27. Формування часових уявлень в учнів. Методика ознайомлення з поняттям швидкості.
28. Функціональна пропедевтика в курсі математики початкової школи.
29. Множення на дво- і трицифрове число. Навести приклади
30. Ділення багаточислового числа на двоцифрове (загальний випадок; випадки ділення, коли частка містить нуль).

Література

Основна:

1. Бантова М.О. та ін. Методика викладання математики у початкових класах. – М.: Просвещение, 1984. – 335 с.
2. Богданович М.В., Козак М.В., Король Я.А. Методика викладання математики в початкових класах. – К., 1998. – 352 с.
3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. – К., 1998. – 368 с.

Додаткова:

1. Актуальные проблемы методики обучения математики в начальных классах / Под ред. Моро М.И., Пышкало А.М. – М., 1987.
2. Богданович М.В. Методика вивчення нумерації і арифметичних дій у початковій школі. – К., 1991.
3. Богданович М.В. Методика розв'язування задач у початковій школі. – К., 1990. – 182 с.
4. Василенко І.З. Методика викладання математики в початкових класах. – К.: Вища школа, 1971. – 376 с.
5. Істоміна Н.Д., Латохіна Л.Г. та ін. Практикум з методики викладання математики в початкових класах. – М., 1986.
6. Клименченко Д.В. Збірник вправ з математики в початкових класах. – Тернопіль, 1998.
7. Король Я.А. Практикум з методики викладання математики в початкових класах. – К.: Рад. Шк., 1989.
8. Методичні рекомендації щодо усного і писемного мовлення молодших школярів. Норми оцінювання знань, умінь і навичок. – К., 1997.
9. Моро М.Г., Пышкало А.М. Методика навчання математики в 1-3 класах. – К., 1978. – 354 с.
10. Обучение детей с шестилетнего возраста / Отв. ред. А.М.Пышкало. – М., 1987.
11. Пышкало А.М. Методика обучения элементам геометрии в начальных классах. – М., 1973.
12. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах. – К.: “Магістр S”, 1997. – 256 с.
13. Типові програми 1-4 класів загальноосвітньої школи. – К., 2012.

Розділ 3. Методика навчання освітньої галузі «Природознавство»

Методика викладання природознавства. Методика викладання природознавства – педагогічна наука; її предмет, завдання, методи дослідження, зв'язок з іншими науками. Зародження методики викладання природознавства. Перший підручник з природознавства В.Ф.Зуєва; О.Я.Герд – основоположник методики викладання природознавства. Внесок В.П. Вахтерова, Д.Д. Семенова, К.Д.Ушинського у розвиток методики викладання природознавства як педагогічної науки. Погляди С.Ф. Русової, В.О.Сухомлинського на

викладання природознавства. Навчально-виховні завдання курсу природознавства в початкових класах. Розвиток пізнавальних здібностей учнів, їх логічного мислення, довільної уваги, спостережливості, творчих задатків у процесі навчання природознавству.

Загальні специфічні принципи підбору навчального матеріалу з природознавства. Міжпредметні зв'язки в курсі природознавства: вікова і педагогічна психологія (психологічні особливості молодшого школяра, формування наукових понять, розвиток теоретичного мислення), педагогіка (зміст освіти).

Процес засвоєння природничих знань: сприймання, формування уявлень, понять. Система природничих понять та уявлень в початкових класах, умови формування і розвитку. Три сторони методу: джерело знань, діяльність учителя (викладання), пізнавальна діяльність школярів (учіння).

Класифікація методів навчання. Характеристика словесних методів (розповідь, бесіда, пояснення та ін.). Недоліки словесного викладання. Характеристика наочних методів: демонстрація натуральних посібників, дослідів, кіно- та діафільмів, схем та ілюстрацій. Вимоги до застосування у викладанні природознавства.

Практичні методи навчання природознавству. Види практичних методів, їх характеристика: спостереження, лабораторно-практичні роботи, опис чи визначення природних об'єктів. Система самостійних робіт з приладами: компасом, термометром. Практичні роботи в класі і на навчально-дослідній ділянці. Специфіка організації роботи дітей з підручником, науково-популярною літературою, щоденниками спостережень, календарями природи і праці.

Класифікація форм навчання природознавству. Урок – провідна форма навчально-виховної роботи з природознавства. Функції уроку і основні вимоги до нього. Характеристика типів уроків з природознавства: предметні, комбіновані, узагальнюючі. Взаємозв'язок типу і структури уроку. Поняття про макро- і мікроструктуру уроку. Експерсії по вивченню природи, її місце і значення в процесі навчання молодших школярів. Позаурочна робота з природознавства. Домашня робота з природознавства. Принципи перспективного і тематичного планування.

Організаційні форми і методи навчання природознавству в малокомплектній школі. Однопредметні і однотемні уроки. Контроль та оцінювання знань з природознавства. Значення матеріальної бази навчання природознавству. Відділ природознавства в кабінеті початкових класів, дидактичні вимоги до відбору і розміщення в ньому обладнання і наочних посібників. Куточок живої природи. Географічний майданчик. Навчально-дослідна ділянка.

Питання

1.Класифікація засобів наочності з природознавства для початкової школи: натуральні, образотворчі, аудіовізуальні, моделі.

2.Класифікація методів навчання природознавства.

3.Урок – основна форма організації процесу навчання природознавства. Загальні вимоги до уроку природознавства.

4.Комбінований урок. Макроструктура уроку, її варіативність. Методика підготовки і проведення макроетапів уроку.

5.Предметний урок. Особливості структури його предметного змісту. Дидактична макроструктура уроку, її варіативність.

6. Урок-екскурсія. Значення в процесі навчання природознавства. Загальні вимоги до підготовки уроку-екскурсії. Класифікація уроків-екскурсій.
7. Позаурочна робота. Види позаурочних робіт.
8. Власне педагогічні цілі навчання природознавства в 3 і 4 класах. Аналіз змісту природознавства в 3 і 4 класах.
9. Матеріальна база курсу природознавства початкової школи.
10. Краєзнавчий куточок. Дидактичні вимоги до його змісту.
11. Куточок живої природи. Дидактичні вимоги до його організації й обладнання.
12. Географічний майданчик. Обладнання майданчика для початкових класів.
13. Навчально-дослідна ділянка. Організація території ділянки. Особливості її планування.
14. Методика організації процесу засвоєння знань з природознавства (формування уявлень).
15. Методика організації процесу засвоєння знань з природознавства (формування понять).
16. Методика формування умінь у процесі навчання природознавства.
17. Методи навчання природознавства (пояснювально-ілюстративний, пояснювально-репродуктивний).
18. Методи навчання природознавства (проблемний).
19. Використання засобів навчання на уроках природознавства.
20. Охарактеризувати методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності на уроках з природознавства.
21. Урок – основна форма організації процесу навчання природознавства у початковій школі.
23. Розкрити суть уроку засвоєння нових знань з природознавства.
24. Розкрити суть уроку узагальнення і систематизації знань, умінь і навичок з природознавства.
25. Розкрити суть предметного уроку з природознавства.
26. Розкрити суть урок-екскурсії з природознавства.
27. Використання «методу проектів» на уроках з природознавства.
28. Дати характеристику навчальній програмі з природознавства (1-4 класи).
29. Розкрити суть методики проведення бесіди і розповіді у початковій школі на уроках з природознавства.
30. Розкрити суть методики проведення практичної роботи та досліду на уроках з природознавства.

Література

Основна

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах: Навчальний посібник. – К.: Веселка, 1998. – 334 с.
2. Пакулова В.М., Кузнецова В.И. Методика преподавания природоведения: Учебник для студентов пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1990. – 192 с.
3. Олексенко Т.Д., Молодиченко В.В. Навчальна програма з методики викладання природознавства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Мелітополь: Изд. „Мелітополь”, 2006. – 122 с.

Додаткова

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. Освітня галузь „Людина і світ”.
2. Виноградова Н.Ф. Окружающий мир: Методика обучения: 1-4 класс. – М.: Вента-Граф, 2005. – 240 с.
3. Вергелес Г.И., Конева В.С. Дидактика: учеб. пособие для студент. фак. нач. образ. – М.: Высшая школа, 2006. – 272 с.

4. Козина Е.Ф. Методика преподавания естествознания: Учеб. пособие для студ. – М.: Издат. Центр „Академия”, 2004. – 496 с.
5. Николаева С.Н. Теория и методика экологического образования детей: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Изд. центр „Академия”, 2002. – 336 с.

Критерії оцінювання: якість знань (обсяг, повнота, правильність, усвідомленість, послідовність, самостійність викладу)

- 5 – відповідь послідовна, правильна, розкрито всі поняття даного питання;
 4 – відповідь послідовна, правильна, однак у процесі розкриття основних положень даного питання, методів і прийомів їх викладу, упущено окремі поняття, або названо зайві. Під час наведення прикладів практичного застосування допущено одну помилку;
 3 – відповідь правильна, розкрито більше половини усіх основних положень даного питання, методів і прийомів їх викладу. Під час наведення прикладів допущено дві і більше помилки. Відповідь не є послідовною;
 2 – відповідь охоплює менше половини усіх основних положень даного питання, методів чи прийомів їх викладу; не наведено приклади їх практичного застосування;
 1 – відповідь фрагментарна, не наведено прикладів практичного застосування знань, не виконано завдання, відповідь на запитання неправильна.

Критерії оцінювання рівня готовності абітурієнтів до навчання

Шкала ECTS	Бали	Національна оцінка	Критерії оцінювання
90 - 100 A	98 - 100 A	Відмінно	Аргументовано і повно викладає програмний матеріал. У своїх відповідях спирається на дослідження науковців, користується прийомами порівняльного аналізу, узагальнення, наводить приклади, доведення. Проявляє творчий підхід до вирішення проблеми. Виявляє схильність до науково-дослідної роботи.
	94 - 97 A		Свідомо, безпомилково, у повному обсязі викладає програмний матеріал усно і письмово; виділяє головні положення. Виявляє творчий підхід до розкриття сутності явищ. Уміло поєднує набуті знання, вміння, навички з практикою.
	90 - 93 A		Виявляє засвоєння програмного матеріалу в повному обсязі. Чітко і свідомо викладає програмний матеріал усно і письмово. У своїх відповідях поєднує знання теорії з практикою; виділяє основні положення проблеми. Проявляє елемент творчого підходу до вирішення проблеми.
75 – 89 BC	85 - 89 B	Добре	Виявляє знання змісту курсу. Наводить приклади при розкритті програмного матеріалу. Відтворює основний програмний матеріал. Відсутній творчий підхід у вирішенні проблеми.
	80 - 84 B		Виявляє знання змісту курсу, але недостатньо повно розкриває сутність явищ. Легко виправляє недоліки у відповіді, відзначені викладачем. Наводить приклади при відтворенні програмного матеріалу. Правильно використовує знання, вміння, навички лише в стандартних ситуаціях.
	75 -		У цілому відтворює основний програмний матеріал. Має

	79 C		труднощі в аргументації, виділенні суттєвих сторін матеріалу, у наведенні прикладів. Здатний виправити помилки за допомогою навідних питань викладача.
60 – 74 ДЕ	70 - 74 D	Задовільно	У відповідях допускає помилки, зазнає труднощів у їх усуненні. Відповіді на запитання не повні. Зазнає труднощів у використанні на практиці отриманих знань, вмінь, навичок. У цілому програмний матеріал засвоєний частково.
	64 - 69 D		Зазнає труднощі при розкритті змісту основних понять. Допускає значну кількість помилок у відтворенні програмного матеріалу. Слабо володіє основними поняттями, розкриває сутність явищ, понять на рівні відтворення. Не може поєднати набуті знання з практикою.
	60 - 63 E		Відповіді на запитання фрагментарні, не відображають суті проблеми. На одне із питань зовсім немає відповіді. Студент слабо орієнтується в програмному матеріалі, не здатний використовувати допомогу викладача у формі додаткових запитань.
1-59 FX	46 -59 FX	Незадовільно	Виявив незнання основного змісту курсу. У відповідях допускає грубі помилки.
	35 - 45 FX		Виявив незнання основного змісту курсу. У відповідях використовує не теоретичні положення, а власні уявлення, життєвий досвід. Відповіді не відповідають змісту курсу.
	1-34 F		Повністю не володіє програмним матеріалом. Від відповіді відмовляється.

Критерії оцінювання відповідей абітурієнтів на теоретичні завдання

- Оцінка «відмінно» ставиться, якщо студент вільно володіє матеріалом, дає повні, чіткі і грамотні відповіді на питання білету, наводить приклади з допоміжної літератури та власної практики, демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу у навчальному процесі ЗНЗ та в освітньо-виховній роботі з дітьми молодшого шкільного віку.
- Оцінка «добре» ставиться, якщо студент володіє матеріалом на достатньому рівні, дає повні відповіді, але припускає незначні помилки; наводить приклади з власної практики, частково демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу у навчальному процесі ЗНЗ та в освітньо-виховній роботі з дітьми молодшого шкільного віку.
- Оцінка «задовільно» ставиться, якщо студент не дає конкретну вичерпну відповідь, відхиляється від питання білету, не аргументує відповідь прикладами, не посилається на літературні джерела, відчуває труднощі при

встановлені зв'язку між питаннями білету та його практичним виконанням у системі освітньо-виховної роботи у ЗНЗ.

4. Оцінка «незадовільно» ставиться, якщо студент не висвітлює матеріал у межах програм курсів психолого-педагогічних дисциплін та фахових методик зі спеціальності «Початкова освіта», не дає конкретної відповіді на питання білету, не наводить прикладів, не ознайомлений з методичною і навчальною літературою з дисципліни, не здатний висвітлити поставлене питання.